

Complexnummer: 518908

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Sluiscomplex St. Josephstraat

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

518909, 518910, 525055, 525056

Woonplaats

Haghorst

Gemeente

Hilvarenbeek

Provincie

Noord-Brabant

Hoofdadres van hoofdobject

Moergestelseweg 2, Haghorst

Complexomschrijving

Inleiding.

Het complex bestaat uit de SCHUTSLUIS (1), de BRUG (2), het SCHAKELHUIS-POMPSTATION (3) en de SPUISLUIS (4). Het bijbehorende sluiswachtershuisje wordt buiten beschouwing gelaten, omdat deuren en vensters op storende wijze vernieuwd zijn. De onderdelen stammen uit 1923, met uitzondering van de spuisluis, die in 1929 is aangelegd. De sluis is van het schutsluistype en heeft nummer IV van een reeks die oorspronkelijk vijf sluisen telde. Het complex is gelegen over het Wilhelminakanaal, dat gegraven werd van 1909 tot 1923 als verbinding tussen de Zuid-Willemsvaart en de Mark. Het werd aangelegd als een der vijf sluisen die dienden ter overbrugging van een verval van 15 meter.

Schuiven en deuren werden elektrisch bediend, het benodigde water voor het schuuten werd gewonnen uit de Zuid-Willemsvaart, aangevuld met pompstations nabij de sluisen. Het geheel ligt aan de rand van Haghorst, een plaatsje dat door de aanleg van het kanaal en het sluiscomplex een bescheiden ontwikkeling doormaakte. Het complex wordt omgeven door een groot aantal fors uitgegroeide loofbomen. De stijl van de sluis en brug is puur functioneel, het pomphuis heeft Berlagiaanse elementen en de spuisluis heeft een zakelijke, Functionalistische stijl en lijkt een verkleinde vorm van het latere stuwcomplex te Lith. De voorgedrukte en gestandaardiseerde bouwtekeningen zijn gesigeneerd door ir. C.L. Schuller tot Peursum.

Waardering.

Het complex is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarden als uitdrukking van een sociaal-

economische ontwikkeling door het creëren van een oost-westverbinding door middel van de aanleg van een kanaal in het zuiden van Nederland. Het complex is tevens van belang als bijzonder voorbeeld van een technische ontwikkeling, onder meer de vroege toepassing van electromotoren. Het heeft architectuurhistorische waarden door de sobere, onder meer aan de Overgangsstijl gerelateerde vormtaal. Het heeft ensemblewaarden als onderdeel van een groter geheel, namelijk de infrastructuur samenhangend met het Wilhelminakanaal. Het geheel is gaaf bewaard gebleven, met name de nog aanwezige oorspronkelijke aanleg en de structurele en visuele gaafheid van het gehele complex.

Monumentnummer*: 518909

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 22 mei 2006
Kadaster deel/nr: 40536/41

Monumentnaam**

Sluizencomplex St. Josephstraat

Complexnummer

518908

Complexnaam

Sluiscomplex St. Josephstraat

Woonplaats*

Haghorst

Gemeente*

Hilvarenbeek

Provincie*

Noord-Brabant

Straat*

Moergestelseweg

Nr*

2

Toev.*

Postcode*

Woonplaats*

Haghorst

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Hilvarenbeek

Sectie*

N

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1622

Hilvarenbeek

N

1658

Hilvarenbeek

N

1659

Hilvarenbeek

N

1878

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding.

SCHUTSLUIS nummer IV, aangelegd in 1923, uitgevoerd als bajonetsluis.

Hoewel de ontwikkeling van electromotoren in een beginstadium verkeerde, werden alle sluizen toch met dergelijke motoren uitgerust.

De sluisdeuren zijn in 1965-1966 vernieuwd.

Omschrijving.

De schutsluis bestaat uit een bajonetsluis met boven- en beneden sluishoofd. Het geheel is utilitair uitgevoerd, zonder decoratie. De sluishoofden zijn van machinale baksteen met afgeronde granieten hoekblokken en dekstenen. Er zijn bovendien ter versterking gietstalen aanslaglijsten aanwezig. Elk sluishoofd heeft twee stel vernieuwde houten puntdeuren, waarop een loopbrug met reling. De deuren zijn voorzien van gietstalen halsbeugels die middels

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

stangen zijn verbonden met door elektromotoren aangedreven panamawielen. Deze panamawielen bevinden zich in de trottoirs langs de schutkolken. De kassen waarin de wielen zich bevinden zijn afgesloten door stalen luiken.

Aan de bovenzijde zijn de schutwanden voorzien van betonnen dekzerken met gietstalen aanslagstijlen. Langs de schutkolken liggen betegelde trottoirs, waarin een groot aantal vaste bolders is geplaatst.

Het vullen en ledigen van de schutkolken voltrekt zich via omloopriolen die in de gemetselde sluiswanden zijn aangebracht: deze zijn af te sluiten met behulp van elektrisch bediende cilinderschuiven. Bij de hierboven beschreven draaibare bolders bevinden zich ook cirkelvormige stalen afdekplaten voor de plaatstalen kokers waarin de elektrisch bediende cilinderschuiven zijn geplaatst waarmee de omloopriolen worden bediend. Voor de ingang van sluis zijn remmingwerken en meerstoelen geplaatst uit ca. 1923, waar de schepen tijdens het wachten konden aanmeren.

Waardering.

De schutsluis is van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarden als uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling door het creëren van een oost-westverbinding door middel van de aanleg van een kanaal in het zuiden van Nederland. Het is tevens van belang als bijzonder voorbeeld van een technische ontwikkeling, onder meer de vroege toepassing van electromotoren. Het heeft ensemblewaarden als onderdeel van een groter geheel, namelijk de infrastructuur samenhangend met het Wilhelminakanaal. De sluis is gaaf bewaard gebleven, in samenhang met de nog aanwezige oorspronkelijke aanleg en de structurele en visuele gaafheid van het gehele complex.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Brug(C)

Functie

Schutsluis

Doorlaatbrug

Monumentnummer*: 518910

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 22 mei 2006
Kadaster deel/nr: 40536/41

Monumentnaam**

Sluizencomplex St. Josephstraat

Complexnummer

518908

Complexnaam

Sluiscomplex St. Josephstraat

Woonplaats*

Haghorst

Gemeente*

Hilvarenbeek

Provincie*

Noord-Brabant

Straat*

Moergestelseweg

Nr*

3

Toev.*

Postcode*

5089 NW

Woonplaats*

Haghorst

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Hilvarenbeek

Sectie*

N

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1622

Rijksmonumentomschrijving**

St. Josephstraat ongenummerd

Inleiding.

BRUG, geslagen in 1923. De brug vormt de verbinding tussen de St. Josephstraat en de Moergestelseweg en maakt onderdeel uit van de sluis.

Omschrijving.

De brug is een ophaalbrug, bestaande uit stalen profielbalken met daarop vakwerkliggers, voorzien van klinknagels. Het ophaalmechanisme werkt door middel van stalen contragewichten. Het wegdek is vlak en met beton afgewerkt. Het is opgebouwd uit stalen vakwerkliggers. De landhoofden van de brug, tevens sluishoofden, zijn opgemetseld uit machinale baksteen en afgezet met afgeronde, granieten hoekblokken.

Waardering.

De brug is van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarden als uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling door het creëren van een oost-westverbinding door middel van de aanleg van een kanaal in het zuiden van Nederland. Het is tevens van belang als bijzonder voorbeeld van een technische ontwikkeling. Het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

heeft ensemblewaarden als onderdeel van een groter geheel, namelijk de infrastructuur samenhangend met het Wilhelminakanaal. De brug is gaaf bewaard gebleven.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Bedieningsgebouw

Waterkering en -doorlaat

Functie

Bedieningsmechanisme

Sluiskolk

Monumentnummer*: 525055

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 22 mei 2006
Kadaster deel/nr: 40536/41

*Monumentnaam***

Sluizencomplex St. Josephstraat

Complexnummer

518908

Complexnaam

Sluiscomplex St. Josephstraat

*Woonplaats**

Haghorst

*Gemeente**

Hilvarenbeek

*Provincie**

Noord-Brabant

*Straat**

Moergestelseweg

*Nr**

1

*Toev.**

*Postcode**

*Woonplaats**

Haghorst

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Hilvarenbeek

*Sectie**

N

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1878

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

SCHAKELHUIS-POMPSTATION, gebouwd in 1923 in overgangsstijl. Het elektrisch aangedreven schakelhuis-pompstation diende om de waterhoogte van de ten opzichte van de sluis stroomopwaarts gelegen kanaalpannen tot de vastgestelde hoogte aan te vullen. Een dergelijk pompstation bevindt zich ook bij de sluizen I, II en IV.

Omschrijving.

Het tweelaagse pomphuis heeft een rechthoekige plattegrond en is opgetrokken uit machinale baksteen. Het dak bestaat uit een steil zadeldak waartegen een flauw hellend lessenaardak is aangelegd, beide gedekt met rode opnieuw verbeterde hollandse dakpannen. De topgevels zijn door de pannen afgedekt. De gevels worden geleed door lisenen met afgeronde hardsteen bekroningen. Een hardstenen speklaag scheidt de begane grond en de verdieping. De weinige vensters op de begane grond zijn dichtgemetseld. In de lage gevel onder het lessenaardak bevindt zich een paneel deur onder een stalen latei met rozetten. In deze gevel bevindt zich een uitgemetselde schoorsteen met siermetselwerk aan de onderzijde. Op de eerste etage zijn er op de hoeken elk één en verder drie bijeen geplaatste hoge smalle tweedelige vensters. Alle vensters zijn voorzien van een hardstenen dorpel en een latei met profielrandje. In de andere hoge zijgevel bevinden zich ter hoogte van de eerste etage twee reeksen van

drie hoge smalle driedelige vensters. De onderste geleding van deze vensters is afgewerkt met eenvoudig siersmeedwerk.

Ter linkerkant is een uitgemetselde schoorsteen geplaatst met siermetselwerk aan de onderzijde. In de topgevel, de één gericht naar de brug en de andere naar Haghorst bevinden zich diverse ramen. In het lage gedeelte zijn dat twee tweedelige smalle ramen. Daarnaast, tussen de lisenen, een reeks van vijf vensters, de middelste drie zijn als driedelige ramen lager doorgetrokken. In de topgevel is een tripletraam geplaatst.

In het pomphuis bevindt zich de bij de sluis behorende machinerie.

Waardering.

Het schakelhuis annex pompstation is van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarden als uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling door het creëren van een oost-westverbinding door middel van de aanleg van een kanaal in het zuiden van Nederland.

Het is tevens van belang als bijzonder voorbeeld van een technische ontwikkeling, onder meer de vroege toepassing van electromotoren. Het heeft architectuurhistorische waarden door de sobere, onder meer aan de Overgangsstijl gerelateerde vormgeving. Het heeft ensemblewaarden als onderdeel van een groter geheel, namelijk de infrastructuur samenhangend met het Wilhelminakanaal. Het geheel is gaaf bewaard gebleven, dit geldt met name de nog aanwezige oorspronkelijke aanleg en de structurele en visuele gaafheid van het gehele complex.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Bedieningsgebouw

Functie

Monumentnummer*: 525056

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 22 mei 2006
Kadaster deel/nr: 40536/41

*Monumentnaam***

Sluizencomplex St. Josephstraat

Complexnummer

518908

Complexnaam

Sluiscomplex St. Josephstraat

*Woonplaats**

Haghorst

*Gemeente**

Hilvarenbeek

*Provincie**

Noord-Brabant

*Straat**

Moergestelseweg

*Nr**

1

*Toev.**

*Postcode**

*Woonplaats**

Haghorst

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Hilvarenbeek

*Sectie**

N

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1878

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding.

SPUISLUIS, aangelegd in 1929 en gebouwd in Functionalistische stijl.

Bij de sluis hoort een afwateringskanaal, dat terzelfdertijd parallel aan het Wilhelminakanaal werd gegraven en dient om overtollig water af te voeren.

Omschrijving.

De spuisluis bestaat uit een betonnen spuikom met twee heftorens op vierkante plattegrond, van wit geschilderd beton waarvan de bekisting zichtbaar gelaten is. De torens bevatten de electromotoren voor het bedienen van de hefdeuren. Tussen de torens bevinden zich de geklonken stalen hefdeuren, die door kettingen zijn verbonden met de contragewichten in de torens. In de heftorens bevinden zich stalen toegangsdeuren. De torens worden onderling verbonden door een stalen trekstang en een betonnen loopbrug.

De spuiskom heeft een geknikte vorm. De beschoeiing is van beton.

Waardering.

De spuisluis is van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarden als uitdrukking van een sociaal-

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

economische ontwikkeling door het creëren van een oost-westverbinding door middel van de aanleg van een kanaal in het zuiden van Nederland. Het is tevens van belang als bijzonder voorbeeld van een technische ontwikkeling, onder meer de vroege toepassing van electromotoren. Het heeft ensemblewaarden als onderdeel van een groter geheel, namelijk de infrastructuur samenhangend met het Wilhelminakanaal. Het is gaaf bewaard gebleven, in samenhang met de nog aanwezige oorspronkelijke aanleg en de structurele en visuele gaafheid van het gehele complex is van belang als uitdrukking van een sociaal-economische en geografische ontwikkeling en is waardevol vanwege gaafheid, typologische en functionele zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Bedieningsgebouw

Functie